

7. Скоцеляс К. Чорний гумор у рекламі: переваги та недоліки використання. Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 2(Київ, 3–24 березня 2017 р.). Київ, 2017. С. 286–287.

8. Тарасова С. О., Самохіна В. О. Пародія як «епіцентр» карнавалізації. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов.* 2022. Вип. 95. С. 52–59. DOI : 10.26565/10.26565/2227-8877-2022-95-07 (дата звернення: 22.02.2023).

9. Dynel M. Beyond a Joke: Types of Conversational Humour. *Language and Linguistics Compass.* 2009. Vol. 3, № 5. 16 p. DOI : 10.1111/j.1749-818X.2009.00152.x (дата звернення: 05.02.2023).

10. Eisend M. Explaining the Use and Effects of Humour in Advertising: An Evolutionary Perspective. *International Journal of Advertising.* 2017. 22 p. DOI : 10.1080/02650487.2017.1335074 (дата звернення: 05.02.2023).

11. Fox K. *Watching the English: The International Bestseller Revised and Updated.* London, 2014. 157 p.

12. Purseigle P. Mirroring Societies at War: Pictorial Humour in the British and French Popular Press During the First World War. *Journal of European Studies.* 2001. Vol. 31, № 123. P. 289-328. DOI : 10.1177/004724410103112304 (дата звернення: 05.02.2023).

13. Waller-Bridge P. *Fleabag: The Scriptures.* London, 2019.

УДК 811.235/72

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.28.2.21>

ДИНАМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УСНИХ АНГЛОМОВНИХ КОМАНД В СУДНОПЛАВНОМУ ДИСКУРСІ

DYNAMIC PECULIARITIES OF ENGLISH COMMANDS IN SHIPPING DISCOURSE

Харькова Г.В.,

orcid.org/0000-0002-5200-878X

кандидат філологічних наук.,

доцент кафедри англійської мови № 2

Національного університету «Одеська морська академія»

Стаття присвячена вивченню динамічних особливостей вимовлення аутентичних морських команд, що належать до шести функціональних груп, а саме: морські команди на кермо, у машинне відділення, команди при швартуванні, при постановці на якор, команди, що віддаються при небезпеці на судні та за його бортом, команди при бункеруванні. Морська команда в роботі розглядається як невід'ємна частина судноплавного дискурсу і характеризуються точністю та однозначністю. Матеріалом дослідження слугували аудіозаписи 125 автентичних морських команд загальною тривалістю 87 хвилин. Дослідження проводилось у два етапи: перцептивний аналіз мовленнєвих відрізків та інструментальний аналіз з використанням програмного пакета PRAAT. Основною одиницею дослідження виступає тональна група або синтагма. Встановлено, що більшість морських команд вимовляється з підвищеною та помірною гучністю. Помірна гучність найбільше маркує команди при швартуванні, а найменше – команди при небезпеці на судні або за бортом. Найбільший відсоток морських команд, що характеризуються широким діапазоном, становлять команди, що віддаються при небезпеці на судні або за бортом; середнім діапазоном – морські команди, що віддаються при постановці на якор; вузьким діапазоном – морські команди при швартуванні. Відзначено, що морські команди при небезпеці на судні або за його бортом вирізняються найвищим показником середньоскладової інтенсивності, а також найвищим значенням пікової інтенсивності. Дослідження усереднених показників розподілу максимумів інтенсивності продемонструвало, що відсоток локалізації I_{\max} на першому наголошеному та ядровому складах є приблизно однаковим, а відсоток локалізації I_{\max} у шкалі є найменшим. Смисловий або емоційний центр у морських команд частіше локалізується на першому наголошеному та ядровому складах. Таким чином, для кожної групи морських команд характерним є певний репертуар динамічних характеристик, що диференціюють її за функціональною належністю.

Ключові слова: морські команди, перцептивний аналіз, інструментальний аналіз, динамічні особливості, тональна група.

The article is devoted to the study of the dynamic peculiarities of the pronunciation of authentic maritime commands belonging to six functional groups, namely: steering commands, engine room commands, mooring commands, anchorage, and bunkering commands, emergency commands. The maritime command is considered an integral part of the shipping discourse and is characterized by precision and unambiguity. Audio recordings of 125 authentic maritime commands with a total duration of 87 minutes were chosen as the research material. The study was conducted in two stages: perceptual

analysis of speech segments and instrumental analysis using the PRAAT software package. The main unit of research is a tonal group or syntagm. It has been established that the majority of maritime commands are pronounced with high and moderate loudness. The highest frequency of moderate loudness is used when pronouncing anchorage commands, and the lowest one when pronouncing emergency commands. The largest percentage of maritime commands, characterized by a wide dynamic range, are emergency commands; a middle dynamic range – anchoring commands; a narrow dynamic range – maritime commands during mooring. It has been noted that maritime emergency commands are distinguished by the highest percentage of mean intensity, as well as the highest figure of peak intensity. The study of the mean indicators of the distribution of intensity maxima showed that the percentage of localization of I_{max} on the first accented and nuclear syllables is approximately the same, and the percentage of localization of I_{max} in the scale is the smallest. The semantic or emotional centre in maritime commands is more frequently localized on the first stressed and nuclear syllables. Thus, each group of maritime commands is characterized by a certain repertoire of dynamic characteristics that differentiate it according to its functional affiliation.

Key words: maritime commands, perceptual analysis, instrumental analysis, dynamic peculiarities, tonal group.

Постановка проблеми. Морська англійська (МА) є різновидом спеціалізованої мови [6], що поширюється на низку академічних і професійних секторів, а також охоплює зв'язок між суднами, судно – берег і бортовий зв'язок. П. Тенкнер [10, с. 7] визначає її як «сукупність усіх засобів англійської мови, які, будучи використаними як засіб для зв'язку в рамках міжнародного морського співтовариства, сприяють безпеці судноплавства та морській торгівлі». Отже, МА можна розглядати як мову, що використовується в середовищі моряків та під час комунікації між моряками і береговим персоналом з метою безпеки, а також у різних ситуаціях у морській сфері, в яких англійська є засобом спілкування. Повідомлення, пов'язані із судноводінням і безпекою, що передаються чи то із судна на берег і навпаки, чи із судна на судно, чи ж на судні, повинні бути точними й однозначними. Це зумовлює необхідність стандартизації застосовуваних мовних засобів.

Морська команда є однією з найважливіших складових частин інституційного дискурсу (у більш вузькому сенсі – судноплавного дискурсу). «Оскільки комунікація на морі відрізняється специфічністю ще й внаслідок її міжнародного характеру, англійська мова обрана і закріплена нормативними актами ІМО в ролі базової мови міжнародного спілкування. Тому англійські морські команди повинні бути точними й однозначними. Це зумовлює необхідність стандартизації застосовуваних мовних засобів» [2, с. 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед вітчизняних та зарубіжних дослідників, які займаються проблемами дослідження інституційного дискурсу, слід виділити праці І. Корольова [1], Дж. Гамперца [7], Ч. Лінде [8], Дж. Сонбороу [11], М. Стабс [9], Е. Фред [5] та ін.

Однак вивченню особливостей судноплавного дискурсу, як одного із типів інституційного дискурсу, не було приділено достатньої уваги, що обумовлює актуальність цієї роботи.

Метою статті є дослідження динамічних особливостей морських команд, що використовуються в автентичному судноплавному дискурсі.

Відповідно до мети в роботі було вирішено **такі завдання:**

1) проаналізовано динамічні особливості в окремих синтагмах та морських командах загалом; 2) визначено спільні та відмінні просодичні особливості мовлення в межах досліджуваних груп морських команд.

Матеріалом дослідження слугували аудіозаписи 125 автентичних морських команд загальною тривалістю 87 хвилин. У роботі розглядалося 6 видів морських команд, а саме морські команди на кермо, у машинне відділення, команди при швартуванні, при постановці на якір, команди, що віддаються при небезпеці на судні та за її бортом, команди при бункеруванні.

Дослідження проводилось у два етапи: 1) перцептивний аналіз мовленнєвих відрізків; 2) інструментальний аналіз з використанням програмного пакета PRAAT 6.1.05 [3].

Виклад основного матеріалу. Основною одиницею виступає тональна група або синтагма, під якою розуміємо фонетичну єдність, що виражає єдине смислове ціле в процесі мовлення-думки [4].

Для опису гучності виголошення морських команд було використано таку перцептивну градацію: 1) низька; 2) знижена; 3) помірна; 4) підвищена; 5) висока.

Дані, представлені у таблиці 1, свідчать, що розподіл гучності є нерівномірним та має істотні розбіжності.

Результати аналізу показують, що морські команди вимовляються з підвищеною гучністю (33%) та помірною гучністю (42%). Високий відсоток підвищеної гучності свідчить про важливість інформації, яка надається екіпажем судна. Низька та висока гучність є не рекурентною (4% та 8,5% відповідно).

Промінатною особливістю є високий відсоток вимовлення морських команд при небезпеці на

Частота актуалізації гучності вимовляння морських команд

Морські команди	Гучність мовлення (%)				
	Низька	Знижена	Помірна	Підвищена	Висока
На кермо	7	18	49	20	6
У машинне відділення	3	10	37	42	8
При швартуванні	4	8	57	27	4
При постановці на якір	2	16	34	40	8
При небезпеці на судні або за бортом	0	3	29	50	18
При бункеруванні	8	20	46	19	7
Усереднені показники	4	12,5	42	33	8,5

судні або за бортом з підвищеною (50%) та високою гучністю (18%).

Помірна гучність найбільше маркує команди при швартуванні (57%), а найменше – команди при небезпеці на судні або за бортом (29%), для яких більш характерним є підвищений рівень гучності (50%).

Результати ідентифікації аудитором динамічних змін в аутентичних морських командах представлено в таблиці 2.

Згідно з результатами, представленими в таблиці 2, вузький діапазон гучності є характерним для 49% аутентичних морських команд. 32% аутентичних морських команд характеризуються середнім діапазоном гучності, а 19% – широким. Найбільший відсоток морських команд, що характеризуються: 1) широким діапазоном, становлять команди, що віддаються при небезпеці на судні або за бортом (34%); 2) середнім діапазоном – морські команди, що віддаються при постановці на якір (40%); 3) вузьким діапазоном – морські команди при швартуванні (72%).

Усі перераховані динамічні характеристики більш детально розглянуто при проведенні інструментального аналізу, який надає кількісні дані інтенсивності.

Проведений інструментальний аналіз динамічного компонента просодії, якому на акустичному рівні відповідає інтенсивність, а на перцептив-

ному рівні – гучність, доводить, що деякі параметри цієї просодичної характеристики можуть визначати приналежність морської команди до тієї чи іншої групи за їхньою функціональною належністю.

Основними динамічними характеристиками, які розглядаються в нашому дослідженні, є: 1) максимальні (I_{max}), мінімальні (I_{min}) і середньоскладові (I_{mean}) показники інтенсивності всієї синтагми (в дБ); 2) динамічний діапазон синтагм (I_{Δ}) (в дБ); 3) локалізація максимуму інтенсивності в синтагмі (перший наголошений склад, шкала, ядровий склад).

Одним з етапів аналізу динамічних характеристик морських команд було визначення середньоскладової інтенсивності, а також максимальних показників середньоскладової інтенсивності в морських командах.

Як свідчать результати, представлені на рис. 1, середньоскладова інтенсивність у представлених групах команд різниться в межах 14 дБ. Усереднений показник середньоскладової інтенсивності становить 71 дБ, а усереднене значення пікової інтенсивності складає 81 дБ.

Аналіз окремих значень вищевказаних показників дозволяє стверджувати:

1. Морські команди при небезпеці на судні або за його бортом вирізняються найвищим показником середньоскладової інтенсивності

Таблиця 2

Результати ідентифікації аудитором діапазону гучності в аутентичних морських командах

Морські команди	Діапазон гучності (%)		
	Широкий	Середній	Вузький
На кермо	15	26	59
У машинне відділення	23	39	38
При швартуванні	9	19	72
При постановці на якір	15	40	45
При небезпеці на судні або за бортом	34	36	30
При бункеруванні	18	32	50
Усереднені показники	19	32	49

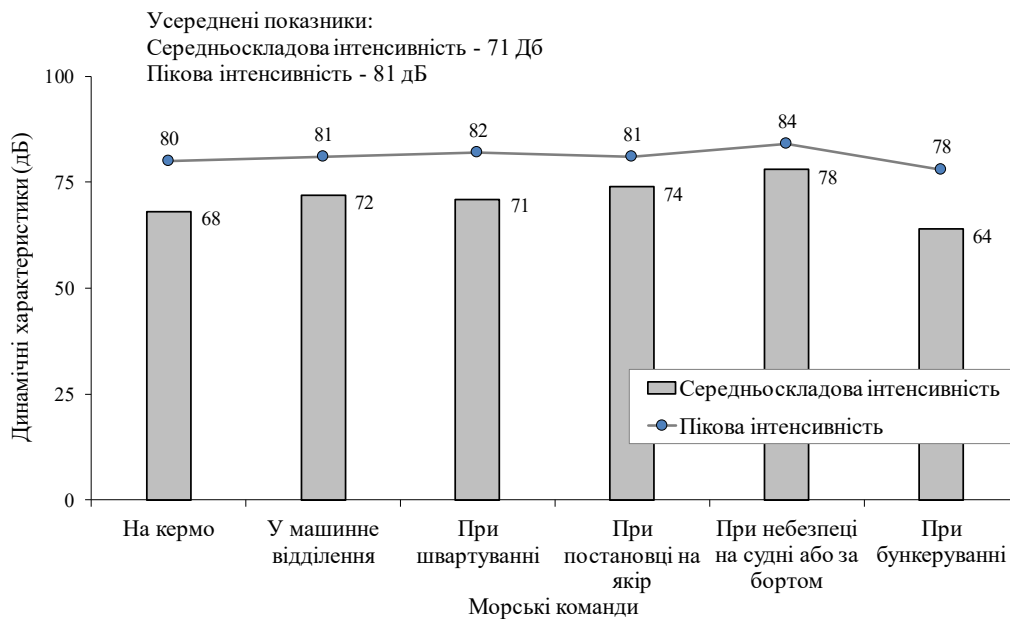

Рис. 1. Середньоскладова та пікова інтенсивність у морських командах

($I_{\text{mean}} = 78$ дБ), а також найвищим значенням пікової інтенсивності ($I_{\text{max}} = 84$ дБ).

2. Найнижчі значення середньоскладової інтенсивності, а також найнижчий показник пікової інтенсивності зафіксовано у морських командах, що віддаються при бункеруванні ($I_{\text{mean}} = 64$ дБ та $I_{\text{max}} = 78$ дБ).

3. Середньогрупові значення пікової інтенсивності в морських командах у машинне відділення та в командах при постановці судна на якір є однаковими та складають 81 дБ.

Наступний динамічний параметр, що підлягав дослідженню, – це діапазон інтенсивності (I_{Δ}) морських команд (рис. 2).

Аналізуючи діапазон інтенсивності морських команд, представлений на рис. 2, визначаємо, що найбільш широкий діапазон інтенсивності маркує морські команди при небезпеці на судні або за бортом ($I_{\Delta} = 23$ дБ), а найбільш вузький – морські команди при швартуванні ($I_{\Delta} = 16$ дБ). Середній діапазон інтенсивності за всіма групами морських команд складає 19 дБ.

Результати аналізу доводять незначні коливання пікової інтенсивності в межах досліджуваних морських команд, тому доцільним убачається визначення локалізації семантичного центру в динамічному контурі синтагми (табл. 3).

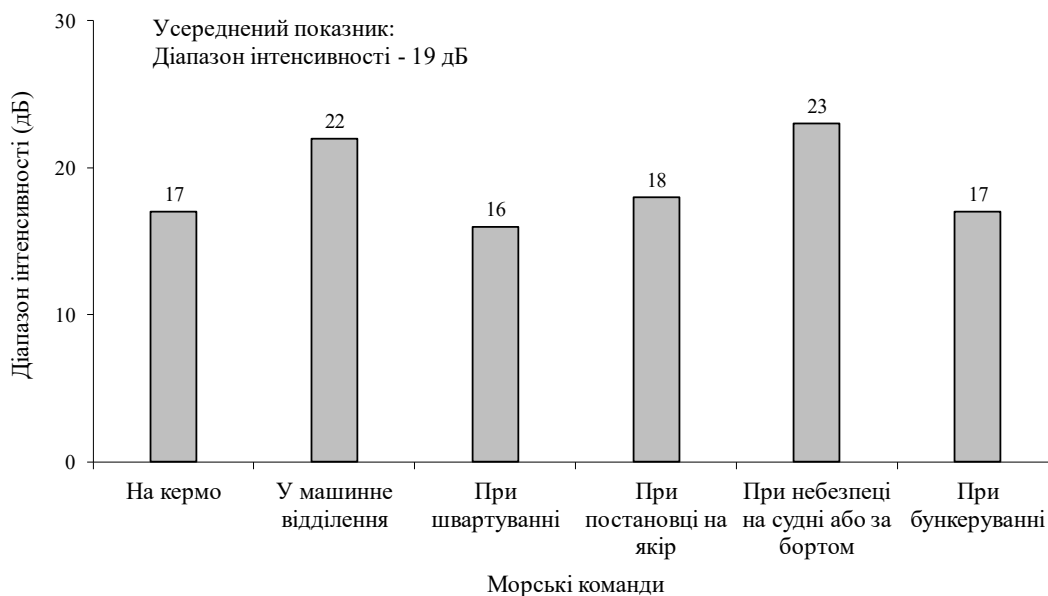

Рис. 2. Діапазон інтенсивності морських команд

Розподіл пікових значень інтенсивності в морських командах

Морські команди	Локалізація максимумів інтенсивності (%).		
	Позиція		
	Перший наголошений склад	Шкала	Ядровий склад
На кермо	49	18	33
У машинне відділення	46	11	43
При швартуванні	35	27	38
При постановці на якір	56	23	21
При небезпеці на судні або за бортом	30	16	54
При бункеруванні	30	25	45
Усереднені показники	41	20	39

Результати таблиці 3 унаочнюють такі результати: максимум інтенсивності в морських командах може локалізуватися у всіх трьох позиціях, а саме: на першому наголошеному складі, шкалі та ядрових складах синтагми. Оскільки інтенсивність виступає засобом акцентування емоційних або смислових центрів висловлювання, відсоткові значення, що виражають локалізацію максимумів інтенсивності в трьох позиціях контуру, різняться в межах досліджуваних груп. Дослідження усереднених показників розподілу максимумів інтенсивності продемонструвало, що відсоток локалізації I_{\max} на першому наголошеному та ядровому складах є приблизно однаковим і складає 41% та 39% відповідно. Відсоток локалізації I_{\max} у шкалі є найменшим (20%). Таким чином, смисловий або емоційний центр у морських командах частіше локалізується на першому наголошеному та ядровому складах.

Унаочнимо вищезазначені динамічні особливості морських команд прикладами. Нижче наведено криву інтенсивності (рис. 3) морської команди, що віддається при постановці судна на якір.

Three shackles. Pay out the cable. Inform me when four shackles are in the water.

Команда є трисинтагменною. Кожна синтагма починається з дієслова в наказовому способі, за яким слідує іменник та займенник в об'єктному відмінку. Пікові показники інтенсивності локалізовано на перших наголошених складах у перших двох синтагмах ($I_{\max} = 83,2$ дБ та $I_{\max} = 80,5$ дБ). В останній синтагмі (*Inform me when four shackles are in the water*) зафіксовано найвищий показник пікової інтенсивності, що складає 84,5 Гц. Середній рівень інтенсивності всієї команди становить 68 дБ, а діапазон інтенсивності складає 36 дБ.

Висновки. Проведений перцептивний аналіз динамічних характеристик автентичних морських команд у межах досліджуваних груп свідчить про те, що більшість морських команд вимовляється з помірною гучністю, за винятком групи команд при небезпеці на судні або за бортом, гучність вимовлення яких є підвищеною (50%). Середній діапазон інтенсивності за всіма групами морських команд складає 19 дБ. Найширший діапазон інтен-

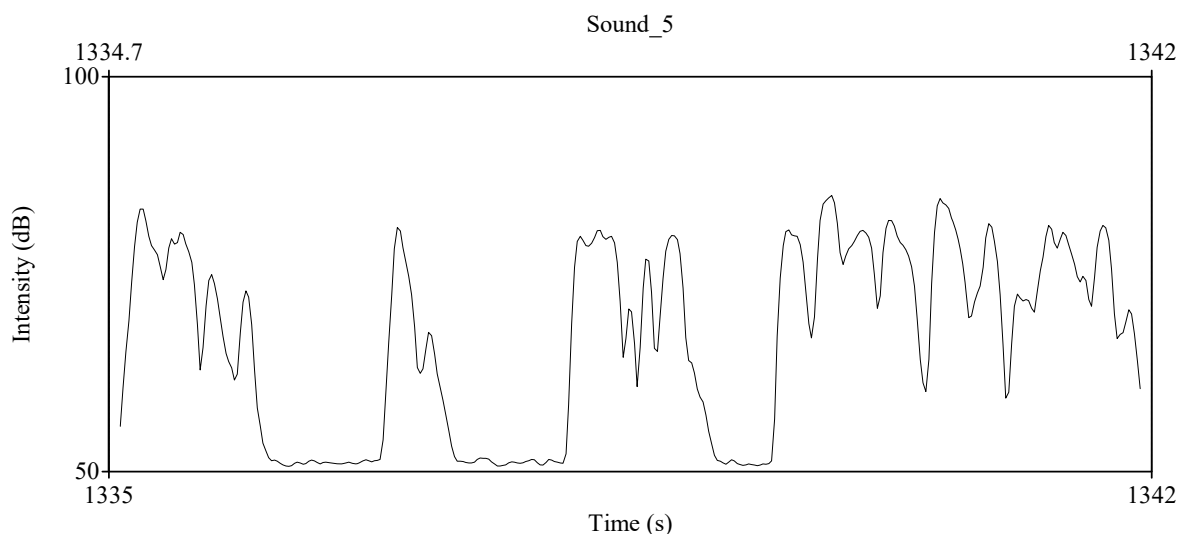

Рис. 3. Крива інтенсивності вищезазначеної морської команди

сивності маркує морські команди при небезпеці на судні або за бортом, а найвужчий – морські команди при швартуванні. Дослідження усереднених показників розподілу максимумів інтенсивності продемонструвало, що відсоток локалізації

I_{\max} на першому наголошеному та ядровому складах є приблизно однаковим. Отже, для кожної групи морських команд характерним є певний репертуар динамічних характеристик, що диференціюють її за функціональною належністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Корольов І.Р. Типологія дискурсу в сучасній лінгвістиці. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського*. 2011. Вип. 15. С. 109–119.
2. Харькова Г.В. Просодичні особливості команд в англomовному судноплавному дискурсі та художньому кінодискурсі (інструментально-фонетичне дослідження) : дис. ... к.філол.н. : спец.. 10.02.04 – германські мови. Одеса, 2019. 196 с.
3. Boersma P., Weenink, D. Praat : doing phonetics by computer [Computer program], version 6.1.05. URL.: <https://www.fon.hum.uva.nl/praat/>
4. Cruttenden A. Intonation. Cambridge: CUP, 2003. 214 p.
5. Fred F.A. Institutional Discourse. *The International Encyclopedia of Language & Social Interaction*. 2015. Boston : John Wiley & Sons. P. 809–826.
6. Gotti M. Investigating Specialized Discourse. Bern, Switzerland : Peter Lang, 2005. 232 p.
7. Gumperz J. Discourse strategies. Cambridge, UK: Cambridge University Press. 225 p.
8. Linde C. Narrative in institutions. *The handbook of discourse analysis*. 2003. Malden, MA: Blackwell. P. 518–535.
9. Stubbs M. Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language. Oxford, 1983. 288 p.
10. Tenkner P. Maritime English. An attempt at an imperfect definition. *Proceedings of the Second IMLA*. 2000. P. 1–8.
11. Thornborrow J. Power talk: Language and interaction in institutional discourse. London, UK : Pearson Education, 2002. 145 p.